

AKP'den askeri yargıya gece yarısı operasyonu

Türkiye / 27/06/2009

Meclis önceki gece çıkardığı yasayla askerlerin sivil mahkemelerde yargılanmasının önünü açtı. Yasaya göre askerlerin işlediği “Anayasal düzene karşı suçlar” ile “terör” ve “çete” suçları doğrudan özel yetkili sivil savcılıklar tarafından soruşturulacak.

TBMM’de kabul edilen “Türk Ceza Kanunu’nda ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun” la askeri yargının yetkilerine önemli kısıtlamalar getirildi. Değişiklikle askerlerin kendi içinde darbe girişimi, cunta veya hükümete karşı eylem planları yapmaları gibi suçlarda yetki sivil yargıya verildi. Sivil yargıya verilen yetki, devam eden soruşturma ve davaları da kapsayacak. Değişiklikle ayrıca sivillerin bazı suçlarda askeri mahkemelerde yargılanmalarına da tamamen son verildi.

Yürürlükteki kanunlara göre, asker kişilerin sivil kişilerle iştirak halinde işledikleri suçlarda yargılanacakları mahkeme şu kriterlere göre belirleniyor: İşlenen suç, Askeri Ceza Kanunu’nda yazılı bir suç ise dava askeri mahkemelerde görülüyor. Eğer suç, Askeri Ceza Kanunu’nda yazılı olmayan bir suç ise yargılama sivil mahkemelere bırakılıyor. Ergenekon soruşturmasında bazı askerlerin sivil savcılar tarafından soruşturulması da bu kapsamda yapılıyor.

Ayrıca asker kişilerin askeri mahalde, sivil kişiler olmadan kendi aralarında işledikleri her tür suç askeri mahkemelerin görev alanına giriyor.

Siviller yargılanamayacak

AKP’nin, askeri mahkemelerle hiç ilgisi olmayan ve yolsuzluklarla ilgili bir kanun tasarısına gece yarısı önerleriyle yaptığı eklemelerle bu düzenlemeler değiştirildi. İlk olarak Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 3. maddesine şu fıkra eklendi: “Barış zamanında, asker olmayan kişilerin Askeri Ceza Kanununda veya diğer kanunlarda yer alan askeri mahkemelerin yargı yetkisine tabi bir suçu tek başına veya asker kişilerin iştirak halinde işlemesi durumunda asker olmayan kişilerin soruşturmaları Cumhuriyet savcıları, kovuşturmaları adli yargı mahkemeleri tarafından yapılır.”

Buna göre işlenen suç ne olursa olsun, sivil kişilerin artık askeri mahkemelerde yargılanmaları son bulacak. Böylece Türkiye’nin AİHM’de çok sayıda davada mahkum olmasına neden olan sivillerin askeri mahkemelerde yargılanması da son bulacak.

Değişiklik küçük, hedef büyük

İkinci önemli değişiklik ise Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 250/3. maddesinde yapılan değişiklik oldu. Buna göre bu maddedeki “Anayasa Mahkemesi ve Yargıtay’ın yargılayacağı kişilere ilişkin hükümler ile savaş ve sıkıyönetim hâli dahil askerî mahkemelerin görevlerine ilişkin hükümler saklıdır” cümlesindeki “hâli dahil” ifadesi yerine “halinde” ifadesi konuldu. Yani görünüşte birkaç harflik bir değişiklik yapıldı. Ancak bu küçük görünen değişikliğin kapsamı, önerenin gerekçesinde şöyle açıklandı: “Asker kişilerin barış zamanında, 250. madde uyarınca kurulan ağır ceza mahkemelerinin yargı yetkisine giren bir suçu işlemeleri hâlinde, bu mahkemeler tarafından yargılanması amacıyla bu değişiklik önergesi verilmiştir. Buna karşılık, savaş ve sıkıyönetim hâlinde işlenen suçlarda ise askerî

mahkemelerin yargı yetkisi korunmaktadır.”

Cunta girişimi

Atıf yapılan 250. madde kapsamına giren suçlar TCK’da düzenleniyor. TBMM’de kabul edilen düzenlemeye göre asker kişiler tarafından askeri mahalde işlenen ve Ceza Muhakemesi Kanunu’nun 250. maddesine giren şu suçları artık sivil savcılar soruşturacak ve özel yetkili ağır ceza mahkemeleri yargılayacak:

“Devletin güvenliğine karşı suçlar, devletin birliğini ve ülke bütünlüğünü bozmak, Anayasal düzene ve bu düzenin işleyişine karşı suçlar, Anayasayı ihlâl, Cumhurbaşkanına suikast ve fiili saldırı, yasama organına karşı suç, hükûmete karşı suç, hükûmee karşı silâhli isyan, silahlı örgüt, örgüte silah sağlama, suç için anlaşma, devletin güvenliğine ilişkin bilgileri temin etme, casusluk, devletin güvenliğine ve siyasal yararlarına ilişkin bilgileri açıklama, gizli kalması gereken bilgileri açıklama, uluslararası casusluk, devlet sırlarından yararlanma, devlet hizmetlerinde sadakatsizlik, yasaklanan bilgileri temin, yasaklanan bilgilerin casusluk maksadıyla temini, yasaklanan bilgileri açıklama, yasaklanan bilgileri siyasal veya askerî casusluk maksadıyla açıklama, devlet güvenliği ile ilgili belgeleri elinde bulundurma.”

Darbe girişimi de sivil yargıya

Asker kişilerin, askeri mahalde ve tamamen askeri kişilerle birlikte işledikleri her türlü darbe girişimi, hükümetin ve TBMM’nin görevlerini yapmaya kısmen veya tamamen engel olmaya kalkışmak da bu suçlar kapsamına giriyor. Yani olası bir cunta ya da darbe girişiminde soruşturma yetkisi sivil savcılarda olacak.

Yasa Çiçek için mi çıktı?

AKP, bu önergelerin yanı sıra yapılan değişikliklerin “devam eden soruşturma ve davalarda da uygulanacağına” ilişkin bir hüküm koydu. Bu yüzden “İrticaya Karşı Eylem Planı” başlıklı belge nedeniyle Askeri Savcılığın takipsizlik kararı verdiği albay Dursun Çiçek aleyhine yeni bir delil bulunması durumunda savcılar doğrudan Çiçek hakkında da soruşturma yürütebilecek.

Çalış: Görev sivil mahkemeye geçiyor

MİLLÎ Savunma Bakanlığı eski Adli Müşaviri Cavit Çalış değişikliklere ilişkin VATAN’a yaptığı değerlendirmede, şimdye kadar askerlerin 250. maddeye giren suçları sadece kendi işlerinde ve askeri mahalde işlemeleri halinde bu suçlara bakma yerinin askeri mahkemeler olduğunu belirterek “Bu değişiklikle bu durumlarda da görev sivil mahkemelere geçiyor” dedi.

Askeri mahkeme kanunu da değişmeli

Çalış, değişikliklerle Askeri Mahkemelerin Kuruluşu Kanunu ile Ceza Muhakemesi Kanunu arasında bir çelişki ortaya çıktığını da belirterek şöyle dedi: “Genel ilkelere göre sonra çıkarılan kanun, önceki kanunla çelişkili bir hüküm taşıyorsa, önceki kanun zımnen yürürlükten kalkmış olur. Ama burada sadece sonraki kanun-önceki kanun ayrımı değil, özel-genel kanun ayrımı da var. Özel-genel kanundaki kural da şudur: Bir konuda hem özel kanunda hem genel kanunda farklı düzenlemeler varsa, özel kanun uygulanır. Askeri mahkemelere ilişkin kanun, CMK’ya göre özel bir kanun. Bu durumda çelişkilerin giderilmesi için askeri mahkemelere ilişkin kanun da değişmeli. Yoksa uygulamada karmaşa çıkabilir.”

Çelişkili düzenlemeler

Çalış’ın işaret ettiği Askeri Mahkemelerin Kuruluş ve Yargılama Usulü Hakkındaki Kanun’da, CMK’da yapılan değişikliklere aykırı çok sayıda düzenleme bulunuyor. Kanununun 9. maddesi “Askeri mahkemeler kanunlarda aksi yazılı olmadıkça, asker kişilerin askeri olan suçları ile bunların asker kişiler aleyhine veya askeri mahallerde yahut askerlik hizmet ve görevleri ile ilgili olarak işledikleri

suçlara ait davalara bakmakla görevlidirler” hükmünü taşıyor. Bu maddedeki “kanunlarda aksi yazılı olmadıkça” hükmünün CMK’daki değişikliği de kapsadığı ve yapılan yeni düzenlemeyle çelişki yaratmadığı da yapılan yorumlar arasında. Ayrıca, CMK’daki değişiklikle sivillerin tamamen askeri mahkemelerde yargılanmasına son verilmesine rağmen askeri mahkemelere ilişkin kanunda sivillerin hangi hallerde askeri mahkemelerde yargılanacaklarına ilişkin ayrıntılı düzenlemeler yer alıyor. (Vatan)